

Petr I. Veliký

„Je hrozné, že vládci, který dokázal ze zaostalé země vybudovat impérium, chyběla nejdůležitější lidská ctnost – lidskost.“

Voltaire

Pokyny k práci:

Pozorně si přečti následující text a barevně v textu označ nebo vypiš do ŠS:

1. osobní vlastnosti Petra I. Velikého
2. zahraniční cesty
3. územní zisky
4. reformy

Petr Veliký se narodil jako čtrnácté dítě a pátý syn ruského cara Alexeje I. z jeho druhého manželství s Natálií Naryškinovou. Dva nejstarší synové zemřeli ještě za Alexejova života a jeho nástupcem se v roce 1676 stal třetí syn Fjodor. Když ale roku 1682 car Fjodor zemřel, povolala ruská šlechta carem Petra, a protože mu bylo teprve devět let, byla jeho matka ustavena regentkou. Skutečné vlády v zemi se ovšem chopila Petrova nevlastní sestra Sofie. Petr, jelikož si ho nikdo nevšímal, se vzdělával, jak uměl. Rád navštěvoval cizineckou čtvrť v Moskvě, obývanou především Němci. Dovídal se, jak se žije v Evropě, zajímal se o geometrii a stavbu lodí, učil se cizí řeči, např. holandsky a německy. Od cizinců pochopil, že síla západních států spočívá především v dobře vycvičené armádě a rozvinutém průmyslu a obchodu. Nicméně k tomu, aby mohl z Ruska vytvořit takový stát, musí násilím zlomit odpor svých budoucích poddaných a vykořenit jejich náboženské předsudky.

Na počátku této dlouhé a obtížné cesty byl palácový převrat. Roku 1689 se Petr s pomocí několika přátel a části střeleckých oddílů zmocnil trůnu a Sofii dal zavřít do kláštera. Tak se tento silný, více než dva metry vysoký muž s velkou inteligencí a nevyčerpatelnou energií stal vládcem Ruska, přestože až do roku 1696 byl jeho formálním spoluvladařem starší slabomyslný bratr Ivan.

Inhed po nástupu na trůn začal zavádět nový pořádek. Sledoval při tom dvojí cíl: získání přístupu na pobřeží Baltského a Černého moře a vnitřní přeměnu Ruska. Jako spolupracovníky si zprvu vybíral pouze cizince, později je hledal převážně mezi Rusy bez ohledu na jejich původ – mezi jeho nejbližšími byl kníže Dolgorukij, právě tak jako bývalý pekařský tovaryš Menšikov.

Aby na vlastní oči poznal Evropu, kterou obdivoval, podnikl roku 1697 opravdovou studijní cestu, při níž navštívil inkognito pod jménem Petr Alexejevič jako člen velkého ruského poselstva některé německé

státy, Nizozemí, Anglii a Rakousko. V Amsterdamu pracoval jako tesař v loděnicích a zajímal se o vše, od mikroskopu a zubařství až po práci ve velkých dílnách. Kupoval modely strojů a lodí, najímal zkušené mistry, lékaře, důstojníky a námořníky. Svůj výlet do ciziny ale musel rychle zkrátit a vrátit se do Moskvy, kde se vzbouřila část střeleckých oddílů podněcovaných svrženou Sofií a stoupenci „starého Ruska“, kteří byli šokováni carovým způsobem života a přílivem cizích odborníků. Odveta byla tvrdá a několik tisíc střelců bylo oběšeno.

V letech 1700–1721 vedl vítěznou severní válku proti Švédsku. Během této války začal budovat pravidelnou armádu a námořnictvo a zakládal metalurgické a textilní manufaktury. Porážkou Švédů se otevřel Rusku přístup k Baltu. Na krátkou dobu se Rusku podařilo po bojích s Turky získat i přístup ke Kaspickému a Azovskému moři.

Petr nenaplňoval jen své cíle dobytelské, ale i reformátorské. V roce 1703 založil při ústí řeky Něvy nové hlavní město, Petrohrad. Věnoval velkou pozornost rozvoji vědy – založil Akademii věd v Petrohradě, lékařské učiliště a inženýrskou školu v Moskvě. Provedl reformu státní správy, používání cyrilice nahradil jednodušší azbukou. Striktními nařízeními nutil ruskou šlechtu k nošení evropského šatu, holení a dodržování společenských zásad, které stanovil. Stoupenci staré patriarchální Rusi, kteří s reformami nesouhlasili, se snažili vývoj zvrátit. Nakonec našli svého vůdce v Petrově synovi, careviči Alexejovi. Tento nevzdělaný a lenivý mladík se netajil úmyslem, že jednoho dne všechny reformy zruší. Když měl Petr I. volit mezi svým dílem a otcovskými city, neváhal ani na okamžik. Odbojný carevič byl uvězněn, souzen a zemřel na následky mučení. Tato tvrdá lekce umlčela všechny nespokojence, ale ukázala také Petrovu druhou tvář, krutého a nemilosrdného vládce, který nesnesl jakýkoliv náznak odporu vůči své absolutistické vládě. Petr I. Veliký zemřel v únoru roku 1725.

Pokus se zhodnotit význam vlády Petra I. Velikého pro carské Rusko.

.....

.....

.....

.....